

نگاهی به تاریخ مطبوعات ارمنی

(۳)

۱. گرمانیک

انگلیس

- ۱- "یرکراگوند" (کره زمین) ۶۴-۱۸۶۳، منچستر. نخستین نشریه ارمنی در انگلیس.
- ۲- "هایاستان" (ارمنستان) ۹۲-۱۸۸۸، لندن، انتشارات انجمن میهنی ارمنی (ارمنی-فرانسه).
- ۳- ماهنامه "مارت" (نبرد) ارگان حزب هنیچاک، ۱۸۹۷-۱۹۰۱، لندن.
- ۴- "آپتاک" (سیلی)، ماهنامه سیاسی-فکاهی، که در سال ۱۸۹۴ در آتن پایه گذاری شده بود. رد سالهای ۹۷-۱۸۹۵ در لندن ادامه یافت.
- ۵- ماهنامه سیاسی-اجتماعی "هنیچاک" (زنگ) ارگان مرکزی حزب هنیچاک، ۱۸۹۴-۱۹۰۴.
- ۶- ماهنامه ادبی-اجتماعی "آرگاک" (خورشید) ۱۹۶۸-۱۹۶۴، لندن، متمایل به ارمنستان شوروی.
- ۷- ماهنامه مترقی و میهنی "ساردارآباد" ارگان انجمن جوانان ارمنی لندن، به زبان های ارمنی و انگلیسی، ۷۳-۱۹۷۱.
- ۸- "کاپ" (ارتباط، پیوند) ارگان شورای کلیسایی و اجتماعی ارمنی بریتانیا نخستین شماره اکتبر ۱۹۹۹، ارمنی، انگلیسی.
- ۹- "نورسروند" (نسل نو) از سال ۱۹۹۸، ارمنی، انگلیسی ارگان مرکز اطلاع رسانی و شورای ارمنی.

بلغارستان

- ۱- "هویس" (امید) نخستین نشریه ارمنی در وارنا، هفته نامه، ۸۵-۱۸۸۴.
 - ۲- "هایلی" آینه وابسته به حزب هنیچاک (۱۸۹۷-۱۹۰۴)، وارنا.
 - ۳- "بالکانیان مامول" (مطبوعات بالکان)، ۱۸-۱۹۱۵، ۲۲-۱۹۲۰، روسچوک، ۲۰-۱۹۱۸ و ۴۳-۱۹۳۱، صوفیه.
 - ۴- "لوسارزاک" وابسته به حزب رامکاوآر، ۱۹۲۴-۱۹۲۰، وارنا.
 - ۵- "ویتوش-آرارات"، ۱۹۳۷، سالنامه.
 - ۶- "کارمیر لورر" (اخبار سرخ)، ۲۱-۱۹۲۰، فیلیپه، نخستین نشریه کمونیستهای ارمنی خارج از ارمنستان.
 - ۷- "نور آشخار" (جهان نو)، ۲۳-۱۹۲۲، دو هفته کمونیستی.
 - ۸- "یروان" هفته نامه ساسی، اجتماعی، ادبی، از سال ۱۹۴۴.
- تا کنون ۹۳ نشریه ارمنی در بلغارستان بچاپ رسیده است.

رومانی

- ۹- "هایکاکان تارتسویتس" (سالنامه ارمنی) ۹۹-۱۸۹۵، به زبانهای ارمنی و رومانی.
- ۱۰- "های مامول" (جریده ارمنی) ۴۲-۱۹۳۴، بخارست.
- ۱۱- "پاتاک" (پاسدار)، ۴۱-۱۹۳۵، ۱۹۴۶-۱۹۴۴، هفته نامه.
- ۱۲- "سوان"، ۱۹۵۸-۱۹۵۰، ماهنامه مصور.
- ۱۳- "نورکیانک" (زندگی نو)، از سال ۱۹۵۰.
- ۱۴- تا کنون حدود ۵۰ نشریه ارمنی در رومانی منتشر شده است.

یونان

- ۱۵- "آسپارز" (عرسه، اسپرس)، نخستین نشریه ارمنی در یونان، ۱۸۹۱، آتن.
- ۱۶- "یرکونگ" از انتشارات حزب هنیچاک، ۲۳-۱۹۲۲، آتن.
- ۱۷- "آشخارک" (دنیا)، سالونیک ۲۷-۱۹۲۶، ارگان بخش ارمنی حزب کمونیست یونان.

- ۱۸- هفته نامه "ژوغوردی زاین" (ندای مردم)، ۳۱-۱۹۳۰، آتن، وابسته به کمونیستهای ارمنی.
- ۱۹- هفته نامه "نورشارژوم" (جنبش نو) ۳۴-۱۹۳۱، آتن، جنبش مترقی، "آرولک" (مشرق) وابسته به حزب رامکاوآر ۳۶-۱۹۳۰، سالونیک.
- ۲۱- "آرامازد"، ۳۶-۱۹۳۴، آتن، وابسته به حزب رامکاوآر.
- ۲۲- "یروان" ۱۹۴۴، جبهه مترقی.
- ۲۳- روزنامه "نور کیانک" (۴۷-۱۹۴۵).
- ۲۴- "یرگیر" (کشور)، ۶۵-۱۹۷۵ و از ۱۹۶۸ به بعد، آتن. متمایل به ارمنستان (شوروی).
- ۲۵- تا کنون حدود ۷۰ نشریه ارمنی در یونان منتشر شده است.

سوئیس

- ۲۶- ماهنامه "هاندس" ژنو، ۱۹۰۰، وابسته به سوسیال دموکراتهای ارمنی.
- ۲۷- ماهنامه "بانور" (کارگر)، ۱۹۰۳، ژنو، (سوسیال دموکرات).
- ۲۸- "دروشاک" (پرچم) حزب داشناک، ۱۹۱۴-۱۸۹۱، ژنو، ۳۴-۱۹۲۵ در پاریس.
- ۲۹- "تسولک"، ارگان انجمن ارمنی سوئیس، از ۱۹۷۵ به بعد ژنو، آلمان
- ۳۰- "هاندس هایگیتوتیان" (نشریه ارمنی شناسی)، ماربورگ، ۲-۱۹۰۱.
- ۳۱- "مسروپ"، ۱۹۱۴ برلین.
- ۳۲- "تیکاک"، ۱۹۲۲، لایپزیک.
- ۳۳- "های یریداسارد" (جوان امنی)، ۱۹۲۷، برلین.

سوئد

- ۳۵- "کنناسر"، نشریه ارمنی شناسی، ۱۸۸۸-۱۸۸۷ به همت نورایر بیوزانداتسی.
- ۳۶- "آراگیل" (لک لک) از ۱۹۸۰ رد اویسالا.
- ۳۷- "نور هرizon" (افق نو)، به کوشش کارو هاکوپیان از سال ۱۹۹۴ به بعد.

مجارستان

- ۳۸- تنها نشریه ارمنی در بوداپست ماهنامه "نوردار" (عصر نو) ارگان انجمن ماسیس.

بلژیک

- ۳۹- "لراگیر" (خبر نامه)، ۱۹۲۷ بروکسل، دو هفته نامه سیاسی اجتماعی.
- ۴۰- ماهنامه "گیدوتیون و گیدلیک" (علم و آگاهی)، ۲۹-۱۹۲۸.
- ۴۱- "های آشخار" (دنیای ارمن) ۳۹-۱۹۳۷، بروکسل.
- ۴۲- هلند
- ۴۳- "تغکاترت" (آگاهی نامه)، به زبان ارمنی و هلندی، فرهنگی، ملی و اجتماعی، آمستردام.
- ۴۴- "دپی هایرنیک" (بسوی میهن) ۱۹۷۸.
- ۴۵- ماهنامه "پایکار" (پیکار)، ۱۹۷۹.

مصر

- ۴۶- دو هفته نامه "آرماونی" (نخل) قاهره، ۱۸۶۵.
- ۴۷- "آزات بم" (سخنگاه آزاد) اسکندریه، ۵-۱۹۰۳، قاهره ۷-۱۹۰۶.
- ۴۸- "یگیتتاهای تارتسویتس" (سالنامه ارمنی مصر) قاهره ۱۶-۱۹۱۴، اسکندریه ۱۹-۱۹۱۷، ۲۶-۱۹۲۵.
- ۴۹- هفته نامه "آراکس" (ارس)، اسکندریه ۶۵-۱۹۲۵.
- ۵۰- روزنامه "هوسابر" (امید)، ارگان حزب داشناک، از ۱۹۱۳.
- ۵۱- روزنامه "آرو" (آفتاب) اسکندریه ۲۴-۱۹۱۵، قاهره ۱۹۲۴ به بعد، ارگان حزب رامکاوآر (از سال ۱۹۲۲).
- ۵۲- تا کنون حدود ۱۶۰ نشریه و جریده ارمنی در مصر منتشر شده است

جامعه ارمنی ایران

فراخوانی نشان توپوزیان به آنتیلیاس لبنان

طبق اطلاع واصله از تبریز وارتاپت نشان توپوزیان خلیفه حوزه کلیسای آذربایجان از سوی آرام اول جاثلیق کیلیکیه به مقر آنتیلیاس فراخوانده شده است. در این خصوص میان وارتاپت توپوزیان و برخی از اعضای مجمع نمایندگان خلیفه گری آذربایجان اختلاف نظر وجود دارد با این حال با حمایت مردم و گروه دیگری از اعضای مجمع مسئله بازگشت آقای توپوزیان به تعویق افتاده است.

جشن وارتان مقدس در انجمن های ارمنی

جشن وارتان مقدس و حماسه آوارایر در انجمن های فرهنگی ارمنی برگزار گردید.

میز گرد در ورزشگاه آارات

به مناسبت ارائه نمایش «۱۲ روز خدا» به کارگردانی خانم کیتوش آرزویان در باشگاه فرهنگی آارات میز گردی با شرکت صاحب نظران تئاتر در ورزشگاه آارات برگزار گردید.

ایران

مسجد جامعی: ادیان الهی در ایران از جایگاه ویژه

ای برخوردارند وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در دیدار اسقف اعظم وین، ارتباط مسلمانان و مسیحیان را در ایران خوب توصیف کرد و گفت: اسلام و مسیحیت در طول تاریخ ایران در فرهنگ و تمدن یکدیگر تأثیر بسزایی داشته اند.

احمد مسجد جامعی در این دیدار اظهار امیدواری کرد که سفر کاردینال اریستف شونبورن، بالاترین مقام مذهبی اتریش به ایران، در گسترش روابط فرهنگی و دینی تهران و وین، مؤثر و مفید باشد. مسجد جامعی خاطر نشان کرد: همه ادیان الهی در ایران از جایگاه و احترام تاریخی خاصی برخوردارند و این نشان دهنده زمینه های مشترک میان مسلمانان و مسیحیان است. وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی به وجود کلیساهای متعدد در ایران اشاره کرد و گفت: این کلیساهای در زمره قدیمی ترین کلیساهای جهان هستند که در سالهای اخیر رونق بیشتری یافته اند. وی اظهار داشت: در سالهای اخیر کلیساهای ایران که دارای قدمت تاریخی و فرهنگی هستند با همان سبک بازسازی و مرمت شده اند و تعدادی از آنها جزء میراث فرهنگی کشور محسوب و از آنها حفاظت ویژه ای به عمل می آید. مسجد جامعی با اشاره به توجه ویژه به گفت و گوی میان ادیان در جمهوری اسلامی ایران گرایش آقای خاتمی، رئیس جمهوری را به این گفت و گوها خاطر نشان کرد. وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی با بیان اینکه ادیان بزرگ منشاء تمدنهای بزرگی در جهان هستند، گفت: گفت و

گوی تمدنها به نوعی بازگشت و گفت و گوی ادیان است و امیدواریم در شرایط جدید با توجه به تجربه شمار در این زمینه، گفتگوها را بسط و گسترش دهیم. کاردینال اریستف شونبورن اسقف اعظم وین در این دیدار گفت: در شرایط جهانی شدن، مسلمانان و مسیحیان دغدغه های مشترکی دارند. این مقام مذهبی اتریش که از نامزدهای احراز مقام رهبر کاتولیک های جهان است اظهار داشت: اتریش سابقه تاریخی زیادی در چند ملیتی، فرهنگی و مذهبی دارد که در این خصوص با ایران اشتراک دارد.

سال آینده مصرف رایانه در ایران

۲۰٪ افزایش می یابد

عضو کمیسیون سخت افزار شورای عالی انفورماتیک گفت: میزان مصرف رایانه ها در ایران در سال جاری به ۲۵۰ هزار دستگاه می رسد و پیش بینی می شود، در سال ۱۳۸۰ با رشد ۲۰٪ مواجه شود. مهندس علی اصغر سجودی اظهار داشت: صنایع داخلی در حال حاضر توانایی تولید ۳۰٪ ارزش تولیدات رایانه ای مورد مصرف در کشور را دارند و بقیه آن مربوط به خارج از کشور است. وی اظهار داشت: با توجه به این که تولید کنندگان به هنگام عرضه محصولات خود به بازار در قبال استاندارد بودن آنها تعهد می سپارند، چنانچه خلاف تعهد خود عمل کنند، موضوع از سوی شرکت تحقیقاتی صنایع انفورماتیک به عنوان نماینده وزارت صنایع و معادن قابل پیگیری و رسیدگی است.

ارمنستان

راه نجات گفتگوی تمدنهایست

به گزارش خبرگزاری نوین تایپان، در تاریخ ۲۳ فوریه میزگردی تحت عنوان "جهانی شدن و ارمنستان، راهکارها و مواضع" در فرهنگستان ملی علوم ارمنستان برگزار شد تا تهدید جدی که در شرایط نفوذ و جهانی شدن "فرهنگ غربی" متوجه فرهنگهای ملی است، مورد بحث و بررسی قرار گیرد. میزگرد از سوی «سازمان جهان هماهنگ» و «سفارت جمهوری اسلامی ایران» در ارمنستان ترتیب یافته بود. محمد فرهاد کلینی سفیر فوق العاده و تام الاختیار جمهوری اسلامی ایران در جمهوری ارمنستان طی سخنانی اعلام کرد که: «در شرایط جهانی شدن ما باید بتوانیم ارزشهای واقعی خود را حفظ کنیم و همزمان با جهان خارج ارتباط برقرار نماییم».

بعقیده گارنیک آساطوریان رئیس کرسی ایرانشناسی دانشگاه دولتی ایروان و مرکز ایرانشناسی در قفقاز، ارمنستان در گذشته نیز، در چارچوب اتحاد شوروی، در شرایط جهانی شدن قرار داشت. آزمون سیستم مبارزه علیه جهانی شدن وجود داشت که حفظ زبان ارمنی و توسعه علوم را در بر می گرفت. گارنیک آساطوریان از اینکه در شرایط کنونی چنین سیستمی وجود ندارد، ابراز تأسف نموده و خاطر نشان کرد که ملت ارمنی در دوران شوروی با مقوله های کلان فکر می کرد و خود را عشایری نمی پنداشت، ولی متأسفانه امروز چنین نیست.

روزنامه یرگییر ۶/۱۲/۷۹

مصاحبه مدیا ماکس با آنا لیند

وزیر امور خارجه سوئد

از ۲۰ الی ۲۱ فوریه نمایندگان اتحادیه اروپا: آنا لیند وزیر امور خارجه سوئد، خاوتیر سولانا نماینده عالی اتحادیه اروپائی در امور سیاست خارجی و کریس پاتن مسئول روابط خارجی اتحادیه اروپائی در ارمنستان، گرجستان و آذربایجان بسر می بردند. به همین مناسبت مصاحبه ای با خانم لیند صورت گرفت. م.م. - بنظر شما، روابط اتحادیه اروپا و ارمنستان تا چه حد بطور دینامیک توسعه می یابند؟

لیند- با خوشحالی می گویم که روابط ارمنستان و اتحادیه اروپا از سال ۱۹۹۹ وقتی قرارداد همپیمانی و همکاری امضا شد، شروع به گسترش کرد. در چارچوب این قرارداد سالی یک بار جلسه های شورای همکاریها برگزار می شوند و در طی این جلسات ارمنستان و اتحادیه اروپا مشترکاً جهات اولویتدار همکاری هارابری سال آینده تعیین می کنند. علاوه بر این ارمنستان و اتحادیه اروپا در چارچوب کمیته های اصلی و کمیته های فرعی مختلف همکاری می کنند. م.م. - اهداف اصلی سفر شما به منطقه کدام هستند؟

لیند- اتحادیه اروپا علاقمندی های مهم در قفقاز جنوبی دارد و هدف این سفر به ارمنستان، گرجستان و آذربایجان افزایش تعهدات اتحادیه اروپا در این منطقه می باشد. ما می خواهیم به این سه کشور نشان بدهیم که اتحادیه اروپا واقعاً در این کشورها و به طور کلی در این منطقه علاقمند است.

م.م. - وارطان آسکانیان وزیر امور خارجه ارمنستان گفته است که ارمنستان انتظار دارد در طی سفر شما به این سؤال که برخورد اتحادیه اروپا با دورنمای ورود کشورهای قفقاز جنوبی به اتحادیه اروپائی چگونه است، جواب دریافت کند.

لیند- در رابطه با مسئله ورود ارمنستان به اتحادیه اروپا همینطور جواب خواهم داد که اتحادیه اروپا به همه کشورهای که قرارداد همپیمانی و همکاری انعقاد کرده اند و این سؤال را دارند، جواب می دهد. امروز نه تنظیم شیوه های اضافی همکاری و یا بررسی امکانات ورود به اتحادیه اروپا بلکه تمرکز کوششها برای اجرای قرارداد همپیمانی و همکاری در درجه اول اهمیت قرار دارد.

ارمنستان بخشی از اروپا است و ما از ورود آن به اتحادیه اروپائی استقبال می کنیم. ما این واقعیت را بعنوان آغاز همگرایی واقعی به ساختارهای همکاریهای اروپائی ارزیابی می کنیم و آن را حلقه پیوند دهنده در توسعه روابط اتحادیه اروپا محسوب می کنیم.

م.م. - دورنمای حل درگیری قره باغ را چگونه ارزیابی می کنید؟ آیا اتحادیه اروپا آماده است به بازسازی اقتصادی منطقه کمک کند؟

لیند- طبیعی است که اتحادیه اروپا آن موانعی را که مسئله حل نشده قره باغ کوهستانی برای همکاریهای سیاسی و اقتصادی کشورهای مستقیم درگیر و کل منطقه ایجاد می کند، با نگرانی دنبال می نماید. البته بعد از اینکه شرایط مقدماتی مهیا شد و طرفین درگیری قرارداد صلح منعقد کنند، اتحادیه

اروپا در بازسازی منطقه‌ای که از جنگ آسیب دیده است، شرکت خواهد کرد.

۴.م.م - وزیر امور خارجه ارمنستان در تابستان سال ۲۰۰۰ گفته است که به اتحادیه اروپا برنامه‌های اقتصادی در عرصه‌های جهانگردی، ایجاد مناطق تجارت آزاد، توسعه تکنولوژی‌های کامپیوتری جدید ارائه نموده است. دورنماهای اجرای این ابتکارها را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

لیند - در رابطه با کمک اتحادیه اروپا به منطقه شایان ذکر است که ما بتدریج از اختصاص کمکهای بشردوستانه به برنامه‌های توسعه می‌پردازیم. در این بستر اتحادیه اروپا تمایل به تشویق همکاریهای منطقه‌ای بین کشورهای قفقاز جنوبی دارد. اما همانطور که من خاطر نشان کردم، متأسفانه مناقشات حل نشده مانع اصلی در این راه می‌باشند.

۴.م.م - ارمنستان با ایجاد سیستم امنیت منطقه‌ای در قفقاز طبق فرمول ۳+۳+۲ با مشارکت اتحادیه اروپا موافق است. آیا بنظر شما شرکت اتحادیه اروپا در چنین سیستمی امکان‌پذیر است؟

لیند - تا وقتی که شرایط لازم برای همکاریهای منطقه‌ای ایجاد نشده‌است، ایجاد پیمان ثبات در قفقاز بر اساس فرمولهای مختلف بعید بنظر می‌رسد.

۴.م.م - وزیر امور خارجه ارمنستان گفته است که پذیرش قتل عام ارمنیان و برقراری روابط دیپلماتیک با ارمنستان باید در میان شرایط لازم جهت عضویت ترکیه در اتحادیه اروپا گنجانده شود. برخورد شما نسبت به اینگونه موضعگیری چگونه است؟

لیند - البته روابط ارمنستان - ترکیه و ارمنستان - آذربایجان بخشی از همکاریهای منطقه‌ای می‌باشد. در اینجا نیز همانند موارد دیگر، طرفین خودشان باید در باره شرایطی که اجرای آنها برای توسعه تماسهای منطقه‌ای لازم است، به توافق برسند. ضمناً مهم نیست که تماسها در عرصه‌های دیپلماتیک و تجاری و یا گشایش مرزها مطرح می‌شوند.

خبرگزاری میدیاماکسا ۷۹/۱۲/۳

ترکیه در صدد آموزش کارشناسان قتل عام می‌باشد

به گزارش خبرگزاری نویمان تاپان، شورای آموزش عالی ترکیه تصمیم گرفته است کارشناسانی را که بعداً بتوانند اتهامات وارده از سوی ارمنیان و یونانیها به ترکیه در خصوص قتل عام را رد کنند، جهت دوره‌های بازآموزی به خارج از کشور اعزام کند. اینان مربوطه طی امتحان انتخاب شده و با بورسیه ویژه دولتی در خارج از کشور به مطالعه "زبان و تاریخ ارمنی" یا "زبان و تاریخ یونانی" خواهند پرداخت.

روزنامه برگیر ۷۹/۱۲/۹

گزارش ملی درباره سیاست و میراث فرهنگی ارمنستان در شورای اروپا

گزارش ملی تدوین شده توسط وزارت فرهنگ ارمنستان درباره سیاست و میراث فرهنگی ارمنستان در شورای اروپا با کف زدن‌های ۵ دقیقه‌ای و با شور و شوق مورد استقبال قرار گرفته است. بگفته رولاند شارویان وزیر فرهنگ کمیته سیاست فرهنگی اروپا تنها ۱۶ گزارش ارائه کرده و هفدهمین گزارش به ارمنستان تعلق داشت. در گزارش ملی فرهنگ

ارمنستان تاریخ فرهنگ کهن مردم ارمنی ارائه گردیده است. در این گزارش به خسارات وارده از قتل عام سال ۱۹۱۵ نیز اشاره شده است. در این رابطه هیئت ارمنی با مقابله جدی هیئت ترکیه مواجه گردید. حتی چند صفحه از مطالب قتل عام از گزارش ارمنی در اینترنت حذف شد. همزمان با ارائه این گزارش، ۴۰ قطعه عکس از آثار تاریخی زاون سرکسیان بنمایش گذاشته شد. در این مورد هم آذربایجانی‌ها با مشاهده عکس کلیسای گاندزاسار اعتراض کردند. ترکیه ۳ بار هنگام قرائت گزارش دخالت کرد، ولی کارشناسان شورای اروپا آنها را ساکت کردند. هیئت ارمنستان اشاره کرد که همه متعجب بودند چگونه ممکن است که طی یکسال و نیم چنین گزارشی را نوشت. ضمناً بعضی از کشورهای مشترک المنافع و اروپایی، از جمله ترکیه، فعلاً دارای گزارش ملی فرهنگ نمی‌باشند.

شبکه تلویزیونی ۱۷+ ۷۹/۱۲/۸

حکم دادگاه عالی پرونده ۲۲ مارس

سورن آلکسانیان قاضی دادگاه عالی جمهوری قره باغ کوهستانی حکم مربوط به پرونده "۲۲- مارس" را اعلام نمود. ابتدا اینکه ۱۰ متهم در سالن دادگاه آزاد شدند.

ساموئل بابایان، لئون میرزویان و ساسون آقاجانیان به ۱۴ سال حبس و اریک پارامازیان به ۱۳ سال حبس محکوم شدند. ۱۰ سال حبس تأدیبی نصیب داوید قولیان شد. گارنیک زادوریان نیز ۷ سال در زندان به سر خواهد برد.

از سرلشکر ساموئل بابایان "قهرمان آرتساخ" عنوان عالی جمهوری قره باغ کوهستانی " و طبعاً مدال "عقاب طلائی" پس گرفته شد. ساموئل بابایان همانگونه که خود گفته بود قصد اعتراض به حکم یاد شده را ندارد و اما ژودکس شاکاریان و کیل مدافع وی بر این عقیده است که بایستی این حکم را مورد اعتراض قرار داد.

روزنامه "آرارات" ۱۳۷۹/۱۲/۹

تحویل اسرای جنگی به آذربایجان

خبرگزاری نویمان تاپان اطلاع داد که ارمنستان با حسن نیت دو تن دیگر از اسرای جنگی را به آذربایجان تحویل داد. افندی گنجی یف و یک سرباز بنام زلفی سلطانوف دو سال قبل به اسارت ارمنستان در آمده بودند. تحویل آنها با وساطت نماینده صلیب سرخ جهانی انجام گرفته است.

شبکه تلویزیون ملی ارمنستان ۷۹/۱۲/۹

قطعنامه قتل عام در در مجلس سوئیس

مجلس سوئیس ۱۳ مارس مساله برسمیت شناختن قتل عام ارمنیان را بررسی خواهد کرد. در این خصوص خبرنگار روزنامه "جمهوریت" چاپ ترکیه از ژنو اعلام می‌کند: در گزارش چنین آمده است "این تصمیم بر خلاف جناح مخالف دیپلماتیک ترکیه اتخاذ شده است". متین یورنکو سفیر ترکیه در برن اعلام کرده است که سفارت سعی کرده است تا از اتخاذ این تصمیم جلوگیری نماید ولی حق دمکراسی هر یک از نمایندگان سوئیس آن است که در خصوص هر مساله‌ای به مجلس رجوع کنند. مساله برسمیت شناختن قتل عام ارمنیان در مجلس سوئیس از

سوی نماینده‌ای که اصلیت آن یونانی است و همچنین ۵ دوست وی مطرح شده است.

شبکه تلویزیونی "آر" ۷۹/۱۲/۱

سفرپاپ ژان پل دوم به ارمنستان

در تاریخ هجدهم فوریه ژان پل دوم در رابطه با جشنهای ۱۷۰۰-مین سالگرد مسیحیت بیاناتی ایراد کرده است.

پاپ در تاریخ ۱۸ فوریه به اتفاق نرسس پطروس نوزدهم اسقف کلیسای کاتولیک در واتیکان مراسم دعائی در کلیسای مقدس پطروس بر گزار کرد.

پاپ به مناسبت ۱۷۰۰-مین سالگرد پذیرش مسیحیت بعنوان دین رسمی به ارمنیان تبریک گفته و اظهار امیدواری نموده تا در آینده از ارمنستان دیدن نماید. بعد از مراسم دعا وی در باره قتل عام سال ۱۹۱۵ ارمنیان بدست ترکها صحبت کرده و اعلام داشته که شهادت بخش جدایی‌ناپذیر تاریخ ارمنیان بوده است. وی همچنین اظهار داشته است که: «من در انتظار روزی هستم که به بوسیدن مرز وبوم کهنسال ارمنستان که با خون شهدای بیشمار آغشته شده است، نائل آیم».

روزنامه هاپوتس آشخار ۷۹/۱۲/۲

ترکیه نمی‌تواند قاضی باشد

ترکیه اعلام کرده است که مایل است درحل مناقشه قره باغ وساطت نماید و بهمین دلیل پیشنهاد نموده است تا ملاقاتی بین آذربایجان - ارمنستان و ترکیه انجام گیرد.

این اعلامیه از سوی اسماعیل جم وزیر امور خارجه ترکیه در استامبول صادر شده است.

ایگیت آلبوغان معاون وزیر دفاع ترکیه اظهار داشته است که پیشنهاد آنکارا «قصد منزوی ساختن گروه مینسک وابسته به شورای امنیت اروپائی را ندارد». وی همچنین اضافه کرده است: «این ابتکاری است که ما آنرا سازنده محسوب می‌کنیم و بهمین دلیل پیشنهادهای خود را ارائه می‌کنیم. نظر بر این است که در مرحله اول وزرای امور خارجه سه کشور با همدیگر ملاقات کنند».

این پیشنهاد را در وزارت امور خارجه ارمنستان بدین نحو تفسیر کرده اند:

«این پیشنهاد که در طی همایشی رسمی ایراد شده خود بخود قابل تقدیر می‌باشد ولی هیچگونه جنبه رسمی ندارد. دیپلمات ارمنستان که در این همایش حضور داشته موضع ارمنستان را نسبت به این پیشنهاد باز گو کرده است: ترکیه و ارمنستان با همدیگر مناسبات دیپلماسی ندارند، ثانیاً- بعلت موضع گیری جانبدارانه ترکیه این کشور نمی‌تواند در امر حل مناقشه قره باغ نقشی داشته باشد».

روزنامه هاپوتس آشخار ۷۹/۱۲/۲

آمادگی ایتالیا برای کمک به سازماندهی گفتگو بین آنکارا و ایروان

ایتالیا آمادگی خود را برای مساعدت به شکل گیری گفتگو میان آنکارا و ایروان اعلام داشته است. لامبرتودینی وزیر امور خارجه ایتالیا در مصاحبه خود با روزنامه ترک اظهار داشته است که بنا به نظر رم ارمنستان و ترکیه بایستی با یک گفتگوی سازنده

بین المللی

دو وزیر ارمنی در دولت لبنان، بنا بر بیانات قاضی آریدی وزیر خبررسانی لبنان، از این پس ارمنیان در دولت لبنان دو وزیر خواهند داشت. رئیس جمهور و نخست وزیر سر انجام تصمیم گرفته‌اند تعداد اعضای کابینه را افزایش داده و به ارمنیان و علویها سمت های وزارت اختصاص دهند. تا کنون ارمنیان در دولت لبنان یک وزیر داشتند. به گزارش رادیو "آزادی" اخیراً جامعه ارمنیان در محله بروج حمود شهر بیروت تظاهرات بزرگ انجام داده بودند و شرکت کنندگان در آن و همه مقامات ارمنی اعلام کردند اگر در دولت لبنان به ارمنیان یک سمت دیگر وزارتی اختصاص نیابد، استعفا خواهند داد.

خبرگزاری آرمین پرس ۲۹/۱۱/۷۹

علمی

فضای پیمای "تی" بر "اطلاعات ارزشمندی به زمین ارسال کرد

تهران- واحد مرکزی خبر: سازمان فضایی آمریکای (ناسا) اعلام کرد: فضای پیمای "تی" بر "که با موفقیت بر سطح خرده سیاره "اروس" فرود آمده، همچنان در حال ارسال اطلاعاتی ارزشمند است. فضای پیمای "تی" بر "به هنگام فرود بر سطح این خرده سیاره، تصاویر بی نظیر و شکفت انگیز را از ویژگیهای خرده سیاره "اروس" ارسال کرده است که سرنخهای دقیقی را درباره چگونگی شکل گیری منظومه شمسی ارائه می کند.

فضای پیمای "تی" بر "نخستین کاوشگر فضایی است که توانسته بدون مشکل بر سطح یک خرده سیاره فرود آید. فضای پیمای "تی" بر "نخستین کاوشگر فضایی است که توانسته بدون مشکل بر سطح یک خرده سیاره فرود آید.

فضای پیمای "تی" بر "نخستین کاوشگر فضایی است که توانسته بدون مشکل بر سطح یک خرده سیاره فرود آید. این فضای پیمای نخستین کاوشگر فضایی است که توانسته بدون مشکل بر سطح یک خرده سیاره فرود آید. محققان ناسا می گویند: فضای پیمای ۲۲۵ میلیون دلاری "تی" بر "در منطقه ای بین قطب جنوب و یک گودال عمیق در سطح خرده سیاره "اروس" به صورت مورب فرود آمده است.

محققان معتقدند، خرده سیاره "اروس" از بقایای باقی مانده از تولد منظومه شمسی در ۴/۵ میلیارد سال پیش شکل گرفته است. این خرده سیاره دارای ۳۴ کیلومتر طول و در حدود ۱۹۶ میلیون کیلومتر از زمین فاصله دارد.

منبع: پایگاه "سی. ان. ان." در اینترنت

کشف دو آتشفشان بزرگ در زیر یخهای قطب شمال

تهران- خبرگزاری جمهوری اسلامی: یک زیر دریایی آمریکایی که برای تجسس بستر دریا در ناحیه زیر یخهای قطب شمال به این منطقه اعزام شده بود،

تازه استقلال یافته برقرار گردید. این شرکت با تلاش مدیر عامل خود در ارمنستان آرد، شکر، روغن، ماهی و از انواع محصولات نفتی، قیر، سوخت دیزلی به ارمنستان وارد کرده است. افزون بر این، سیاست شرکت ایجاد روابط سالم اقتصادی تجاری در ارمنستان، تحقق طرح ها و برنامه های اساسی می باشد.

با در نظر گرفتن برنامه های تعمیر و مرمت، جاده سازی بنیاد "لینا" وابسته به وزارت حمل و نقل و مخابرات جمهوری ارمنستان، نمایندگی شرکت "مرآت" در ارمنستان با پیشنهاد واردات ۳۰ هزار تن قیر با قیمت مناسب در مناقصه بین المللی شرکت خواهد کرد. با در نظر گرفتن تجربه واردات قیر به ارمنستان و کشورهای دیگر، شرکت مذکور قادر است در مدت زمان مشخص قیر مورد نیاز ارمنستان را تأمین نماید. این شرکت کامیونهای لازم برای انجام این کار را در اختیار دارد. این کامیونها در مسیر اصفهان، بندر عباس فعالیت می کنند لذا بسادگی می توان قیر را از پالایشگاه ها خریداری نموده تقاضای ارمنستان را تأمین کرد. شرکت "مرآت" حاضر است طبق برنامه زمانبندی قراردادهایی با مسئولین برنامه "لینسی" منعقد نماید تا شروع فصل ۳۰ - ۴۰ درصد تقاضای قیر کارخانه ها را تأمین نماید و اما مابقی حجم لازم طی فعالیتهای آتی برای موفقیت برنامه ها به ارمنستان وارد کند. فرد هوانسیان مدیر نمایندگی شرکت "مرآت" در ارمنستان چنین توضیح می دهد: "شرکت مرآت حاضر است وام های دراز مدت در اختیار شرکتی قرار دهد که با برنامه های وزارت حمل و نقل جمهوری ارمنستان همکاری می کنند.

هامو سکوفیان، آژگ ۱۰/۱۲/۷۹

نیروگاه آبی مقری احداث خواهد شد بعد از سفر کمیته فنی ایرانی به ارمنستان که مسائل مربوط به احداث نیروگاه آبی مقری مطالعه کرده است، هیئت ارمنی در ماه مارس به ایران سفر خواهد کرد.

به گفته آرمین گریگوریان مدیر اجرایی انستیتوی "های هیدروانرگوناناگیتس" (طرح انرژی آبی ارمنی) در طی سفر هیئت ما زمان آغاز کار طراحی مشخص خواهد شد، همچنین مسئله ایجاد شرکت مشترک از سوی انستیتو و ساختارهای مشابه ایران که باید بر احداث نیروگاه آبی نظارت کند، بررسی خواهد شد. طبق اطلاعات قبلی طرف ایرانی با سهم ۲/۳ در احداث نیروگاه آبی شرکت خواهد کرد.

شایان ذکر است که نیروگاه آبی مقری بر رود ارس، در منطقه نزدیک به مرز ایران و با قدرت ۷۵ مگاوات باید احداث شود.

روزنامه یرگیور ۱۱/۱۲/۷۹

سیزدهمین سالگرد کشتار ارمنیان در سومگائیت

۲۸-ام ماه فوریه سیزدهمین سالگرد کشتار سومگائیت (در نزدیکی پاکو) می باشد. در آنروز بنا به ارقام رسمی ذکر شده ۲۸ نفر از ارمنیان این شهر به نحو دهشتناکی به قتل رسیدند.

شبکه اول تلویزیون ۱۱/۱۲/۱۳۷۹

مسئله قتل عام ارمنیان را مورد بررسی قرار داده و بر تضادهای موجود بین مردم منطقه غلبه یابند.

شبکه اول تلویزیون ارمنستان ۴/۱۲/۱۳۷۹

سفر آتی پوتین به ایروان خبرگزاری ایتر تاس بنا به اظهار نظر یک منبع نزدیک به رهبری ارمنستان گزارش داده است که ولادیمیر پوتین رئیس جمهور روسیه در نیمه دوم ماه مارس به ارمنستان سفر خواهد نمود. وی قصد دارد در کنفرانس سران کشورهای عضو در شورای امنیت جمعی جامعه مشترک المنافع برگزار شونده در ایروان شرکت نماید. همین منبع سفر پوتین در پائیز امسال به ارمنستان را خبر میدهد.

شبکه اول تلویزیون ارمنستان ۳/۱۲/۱۳۷۹

گشایش سفارت جمهوری ارمنستان در عراق بر تعداد سفارتخانه های ارمنستان در خارج از کشور افزوده شد. سفارت ارمنستان در بغداد گشایش یافت. وارتان اوسکانیان وزیر امور خارجه در مراسم افتتاحیه این سفارتخانه شرکت داشت. بنا به عقیده آقای اوسکانیان سفر وی به عراق بسیار موفقیت آمیز بوده است.

شبکه تلویزیونی آرمینیا ۹/۱۲/۷۹

پیام جرج بوش برای علی اف مدیا ماکس اطلاع داده است که جرج بوش غیر از پیام خود برای کوچاریان برای رئیس جمهور آذربایجان نیز پیام فرستاده است. وی آمادگی آمریکا را برای کمک به آذربایجان جهت ایجاد مساعدت مردم در داخل این کشور برای حل و فصل مناقشه قره باغ اعلام داشته است.

شبکه اول تلویزیون ارمنستان ۹/۱۲/۷۹

ملاقات رئیس مجلس ارمنستان و سفیر فوق العاده و تام الاختیار ایران

آرمین خاچاتوریان رئیس مجلس ملی ارمنستان گفتگوی طولانی با محمد فرهاد کلینی سفیر فوق العاده و تام الاختیار جمهوری اسلامی ایران در ارمنستان داشته است. رئیس مجلس ملی ابراز نظر نمود که در رابطه با حل و فصل مسأله قره باغ باید در مسیر صلح و اعتماد متقابل حرکت نمود و ملاقاتهای رؤسای جمهور ارمنستان و آذربایجان، رؤسای مجلس دو جمهوری به این کار کمک خواهد کرد.

طی این گفتگو فعال شدن تماس مجالس و گروه دوستی پارلمانی دو کشور مهم ارزیابی شد. به گفته سفیر، اگر مسأله تأمین طیف حقوقی حل گردد، ایران آماده است سرمایه گذاریهای کلانی در اقتصاد ارمنستان انجام دهد. ایران حاضر است کالاهای گوناگونی که در ارمنستان تولید می گردد را به کشور خود وارد نماید و اقدام به لغو رژیم روادید کرده به فعال شدن تجارت مرزی کمک نماید.

شبکه تلویزیونی آر ۱۰/۱۲/۷۹

"روابط ارمنی - ایرانی توسعه یافته و راه پیشرفت و استحکام را در پیش گرفته است" فرد هوانسیان دست اندر کار جوان ارمنی ایرانی بعنوان وارث کانونی که ۴۰۰ سال دست اندر کاران و تاجر نامی داشته است فعالیت می کند. در سال ۱۹۹۴ پل ارتباطی شرکت بین المللی "مرآت" و ارمنستان

موفق به کشف دو کوه آتشفشان شد که هر دو در قرن گذشته فعال بوده و یکی از آنها احتمالاً در سال ۱۹۹۹ فوراً داشته است.

به گزارش خبرگزاری فرانسه از پاریس، زیر دریایی "یو.اس.اس. هاکسبیل" این آتشفشانها را در جریان یک مأموریت نقشه برداری، در یک رشته کوه زیر دریایی که در شمال شرقی گرینلند واقع شده است، کشف کرد.

این زیر دریایی به انواع وسایل از جمله دستگاهها ژرفاسنج، قادر به تولید امواج صوتی هستند که برخورد آنها با انواع سنگها و رسوبات کف دریا، پژوهشهای مختلفی ایجاد می کند.

به گزارش نشریه انگلیسی "نیچر"، پژوهشگرانی که در دو مکان ساخته شده در بخش شرقی خط الرأس کوه زیر دریایی نشان داد، تجمعاتی از سنگ آتش فشان تازه و درخشان وجود دارد و این موضوع حکایت از آن دارد که این سنگها اخیراً از دهانه آتشفشانها زیر دریا به بیرون پرتاب شده اند.

هر دو آتشفشان در قرن گذشته فعال بوده اند و یکی از آنها احتمالاً در سال ۱۹۹۹ فوراً داشته است و این در حالیست که در این سال و در همین منطقه بیش از ۲۵۰ زمین لرزه به ثبت رسید.

محققان به رهبری "مارکو ادواردز" از دانشگاه هاوایی گفتند: این یافته ها، دیدگاه موجود در مورد الگوی فعالیتهای زیر زمینی در کوهستانهای زیر دریایی را با تردید روبرو می کند. در زیر دریا رشته کوه هایی وجود دارد که اقیانوسهای جهان را به صورت حوزه های مختلف از یکدیگر جدا می کنند و هر از چند گاه حرکات آنها و فورانهایی توسط آنها صورت می گیرد.

در این مطالعه، اشاره شده است که زیردریایی هسته ای، بهترین وسیله برای انجام عملیات تجسس و نقشه برداری از حوزه قطب شمال است که "آخرین مرزهای اقیانوسی جهان" نامیده می شود، زیرا با توجه به لایه ضخیم یخی که روی اقیانوس منجمد را پوشانده است، کشتی ها یا ماهواره ها نمی توانند تصاویر اسالی از دستگاههای کاوشگر را دریافت کنند.

موسیقی درمانی

نیویورک - خبرگزاری جمهوری اسلامی: درمان با موسیقی در بخش مراقبت های ویژه یک بیمارستان در نیویورک در صد مرگ و میر بیماران را ۸٪ کاهش داد. روزنامه نیویورک تایمز نوشت: اکنون درمان با موسیقی در برخی از بیمارستان های آمریکا اجزا می شود.

در آمریکا ۳۳۲۷ درمان گر موسیقی وجود دارد که در کلینیک های شیمی درمانی و بخش های مراقبت های ویژه مشغول به کار هستند.

پزشکان آمریکایی معتقدند، همانطور که شنیدن صدای به هم خوردن دستگاههای دندانپزشک در انسان ترس و استرس ایجاد می کند، شنیدن موسیقی نیز می تواند آرامش ایجاد کرده و موجب ترشح هورمون "اندورفین" شود.

برخی از پزشکان معتقدند، شنیدن موسیقی می تواند درد را در بیماران تسکین دهد و موجب آرامش و خواب راحت در آنان شود.

تشویق کودکان به بازی

لندن - پزشکان انگلیسی هشدار دادند رژیم غذایی پر چربی، کم تحرکی و صرف زمان زیاد برای تماشای تلویزیون، با افزایش سطح چاقی در بین کودکان مرتبط است.

به گزارش خبرگزاری رویتر از لندن، پزشکان توصیه می کنند که برای حل این مشکل، کودکان را به بازی که یک بخش طبیعی از روند تکاملی کودکان است تشویق کنیم. تحقیقات نشان داده است که تأثیرات چاقی در کودکی با تا بزرگسالی نیز ادامه داشته و عامل بروز مشکلات از جمله افزایش خطر بروز آسم، دیابت، بیماریهای قلبی و بعضی از سرطانهاست.

کشف جدید زیست شناسان

تهران - واحد مرکزی خبر: گونه ای حشره متعلق به زمان ژوراسیک که تصور می شد نسل آن ۸۰ سال پیش منقرض شده است، زنده در جزیره ای در سواحل استرالیا کشف شد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه از سیدنی، دانشمندان اعلام کردند، "دیوکوسولوس استرالیایی" نوعی حشره بزرگ با ۱۵ سانتی متر طول و ۱/۵ سانتی متر قطر است و یا وجود آنکه توانسته بود در عصر دایناسورها زنده بماند، پس از آن طعمه موشهایی شد که در سال ۱۹۱۸ به وسیله یک قایق به جزیره "هاو" واقع در ششصد کیلومتری شرق استرالیا راه یافتند.

تا کنون تصور می شد نسل این حشره چسبنده که نمی تواند پرواز بکند نابود شده است، اما دانشمندان موزه علوم طبیعی و پارکهای ملی استرالیا سه حشره ماده و مقداری تخم آن را در صخره های سواحل این جزیره کشف کردند.

"تیک کارلیسل" یکی از اعضای این گروه تحقیقاتی گفت، مشاهده این حشرات منقرض شده، ما را به دوره دیگری از دوران زمین شناسی می برد: "دیوید پریدل" رئیس گروه خاطرنشان کرد: احتمالاً تنها ۱۰ عدد از این نوع حشره کمیاب در جزیره "هاو" زنده هستند که باید اقدام به پرورش و نگهداری آنها در این جزیره کرد.

تأثیر برخورد شهاب سنگ با زمین

واشنگتن - دانشمندان آمریکایی اعلام کردند، دو بار در طول تاریخ کره زمین برخورد شبه سیاره ای با آن سبب انقراض نسل موجودات زنده شده است.

به گزارش خبرگزاری رویتر از واشنگتن پژوهشگران آمریکایی اعلام کردند، یک شبه سیاره یا شهاب سنگ به بزرگی همان شبه سیاره ای که ۶۵ میلیون سال پیش نسل خزندگان مخوف را در زمین از میان برد خسارت بزرگتری در ۲۵۰ میلیون سال قبل به این کره منظومه شمسی وارد ساخته است. یک دانشیار علوم زمینی و زیست محیطی دانشگاه راجستر نیویورک گفت: چنین برخورد فضایی مقداری انرژی معادل حدود یک میلیون برابر بزرگترین زمین لرزه های ثبت شده در قرن گذشته رها می سازد.

شهاب سنگ یا شبه سیاره ای که به زمین برخورد کرده دارای پهنایی به بزرگی ۴ تا ۸ مایل یا ۶/۵ تا ۱۳ کیلومتر بوده است.

رابطه بین طول عمر و ماه تولد سیدنی - تحقیقات جدید نوعی رابطه میان ماه تولد و میزان عمر افراد را نشان داده است. تحقیق مزبور توسط پژوهشگران مؤسسه تحقیقات جمعیت شناسی "ماکس پلانک" در استرالیا و بر اساس اطلاعاتی که از مردم اتریش، دانمارک و استرالیا به دست آمده، انجام شده است.

نتیجه تحقیق نشان داد افرادی از جمعیت اتریش و دانمارک که در ماههای اکتبر تا دسامبر (یعنی در فصل پاییز) به دنیا می آیند معمولاً "عمرشان از افرادی که در ماههای آوریل تا ژوئن (یعنی فصل بهار) متولد می شوند بیشتر است.

زبانزدهای ارمنی - فارسی - انگلیسی

Հայերեն-պարսկերեն-անգլերեն առածոնրի
Armenian-Persian-English Proverbs

گردآوری و پژوهش: تامار پانوسیان

Աշխատ. Թամար Փանոսյանը
By Tamar Panosian

41- Ոչ ոք իր թանին թթու չի աւի:

هیچکس نکوید انگور من ترش است. کس نکوید که دوغ من ترش است.

No one cries stinking fish.

42- Շանից նագ պոկելը խր է:

یک مو از خرس کندن غنیمت است. از خرس مویی. (از مرد بخیل گرفتن چیزی هر چند اندک غنیمت است).

From a bad paymaster get what you can.

43- Չալ (խատուտիկ) օծի կծածը չալ պարանից կը վախենայ:

Կաթից բերանը արյուել է, նածունը փչելով է ուռում:

مار گزیده از ریسمان سیاه و سفید می ترسد.

He who has been bitten by a snake is afraid of an eel. A burnt child dreads the fire.

44- Դանակը ոսկորին է հասել:

کارد به استخوان رسیدن.

He is on his beam-ends.

45- Տխրտըրը ամէն օր գաթա չի ուտի:

در همیشه روی یک پاشنه نمی چرخد.

The wind keeps not always in one quarter. It is a long lane that has no turning.

مسئله ارمنی

(بخش نخست)

نویسنده: ج. توروسیان و کنستانتین خدادوردیان
ترجمه: کارو سارکسیان

مسئله ارمنی در دوره پایانی مسئله شرق (که در سراسر سده نوزدهم میلادی در کانون توجه روسیه قرار داشت) به عرصه سیاست خارجه روسیه گام نهاد. روسیه که از سده ۱۸ میلادی در حال پیشروی بود، می‌کوشید تا خود را به ((آب‌های گرم)) برساند و در سرزمین‌های بالکان و ماوراء قفقاز جای پای خود بیابد. این گرایش روسیه نه تنها به درگیری با عثمانی انجامید، بلکه روابط او با دولت‌های بزرگ اروپایی را، که همواره مخالف نیرومند گشتن مواضع روسیه در خاور نزدیک بودند، پیچیده تر نمود. دیپلماسی روسیه بر آن بود تا به بهانه پشتیبانی از منافع مسیحیان تابع امپراتوری عثمانی، از جمله ارمنیان، در امور داخلی عثمانی مداخله کند و رهبران آن را تحت فشار قرار دهد. این کار باعث گردید که نه تنها ارمنیان روسیه، که ارمنیان عثمانی نیز، به هواداری از سیاست روسیه برخیزند و این چیزی بود که بارها به هنگام جنگ روس و عثمانی مشاهده شد. رهبران سیاسی و اجتماعی ارمنی امید بسیار داشتند که روسیه بتواند ارمنستان غربی را از زیر سلطه عثمانی آزاد سازد و استقلال سیاسی ارمنستان را تامین نماید.

جانب‌داری ارمنیان تابع عثمانی از روسیه (در کنار دیگر عوامل) سبب تشدید تبلیغات ضد ارمنی در امپراتوری عثمانی گردید. برخورد خشن سران عثمانی با ارمنیان تابع خود، بویژه پس از پیروزی روسیه در جنگ با عثمانی (۷۸-۱۸۷۷) رو به گسترش نهاد. و این زمانی بود که ارمنیان روسیه عریضه‌ای به نایب السلطنه قفقاز تقدیم نمودند و ارمنیان عثمانی نیز به رهبری عالیجناب نرسس وارژاپتیان، رهبر مذهبی ارمنیان استامبول، رسماً از دربار و فرماندهی ارتش روسیه خواستند تا در تنظیم شرایط صلح با عثمانی، حقوق ارمنیان آنجا را نیز در نظر داشته باشند. روسیه با دریافت این عریضه توانست ماده ۱۶ را وارد پیمان سان استفانو نماید (۱۸۷۸م) و مطابق این ماده مقرر شد که دولت عثمانی بلافاصله تا آن زمان که ارتش روسیه در بخش آسیایی ترکیه مستقر است، اصلاحات لازم را در مناطق ارمنی نشین خود انجام دهد.

اما این اقدام روسیه تزاری در جهت ((ایستادن در فلات ارمنستان با گام‌هایی استوار)) با واکنش شدید رقیب اصلی او در خاور نزدیک، یعنی بریتانیای کبیر، روبرو شد. بریتانیا به همراه دیگر دولت‌های اروپایی توانست کنگره برلین را برای بازنگری در مفاد پیمان سان استفانو برگزار کند و روسیه را از دستاوردهای پیروزی بر عثمانی بی‌بهره گذارد. روسیه در کنگره برلین تنها ماند و به ناچار از برخی مواد پیمان سان استفانو چشم پوشید و با تغییر ماده ۱۶ آن پیمان و جایگزینی با ماده ۶۱ پیمان برلین موافقت نمود. بر اساس این ماده، دولت عثمانی می‌بایست اصلاحات لازم را در ایالت‌های ارمنی نشین انجام دهد، اما نظارت بر اجرای آن از اختیار روسیه خارج می‌شد و به شش دولت امضا کننده پیمان برلین محول می‌گردید. مصوبات کنگره برلین موجی از ناامیدی در رهبران سیاسی ارمنی بوجود آورد.

آنها باور خود به روسیه را از دست دادند و رفته رفته به دولت‌های اروپایی، بویژه انگلستان، امید بستند. انگلستان با دریافت قیصر از عثمانی (۱۸۷۸م) و حمایت از عثمانی در برابر روسیه و دادن وعده خودمختاری و تامین امنیت ارمنیان، امیدی تازه در ارمنیان دمید. اما این دولت پس از آن که مواضع سیاسی و نظامی خود را در سرزمین‌های خاور مدیترانه و عثمانی استوار ساخت و باور ارمنیان به روس‌ها را سست نمود، آنها را رها کرد و در برابر بیاد عثمانیان تنها گذاشت. ترک‌ها نیز به درستی دریافتند که ارمنیان می‌توانند نقش به سزایی در روابط پیچیده میان دولت‌ها ایفاء کنند. سلطان عبدالحمید دوم با شعار وقیحانه ((برای پایان دادن به مسئله ارمنی باید به زندگی ارمنیان پایان داد)) دست به کشتار سراسری ارمنیان زد (۹۶-۱۸۹۴)، و این آغاز کاربرد سیاست نسل کشی بود.

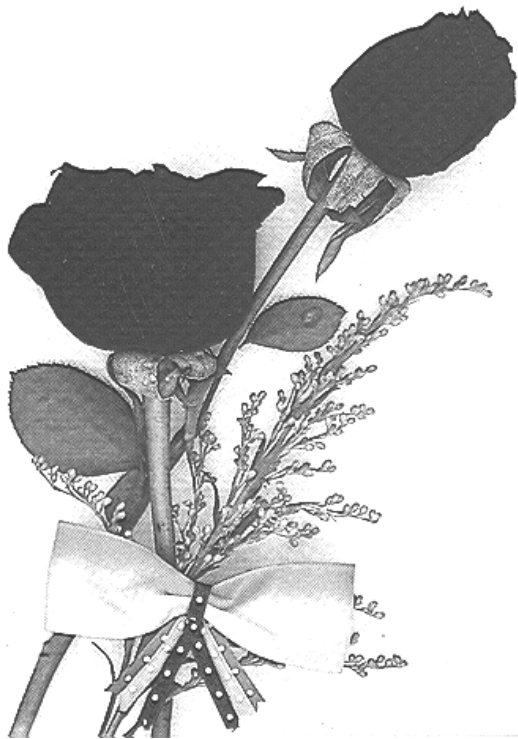
این کشتارها درست در برابر نگاه بی‌تفاوت دولت‌های اروپایی انجام می‌گرفت. اما دولت بریتانیای کبیر تحت فشار افکار عمومی کشورهای اروپایی، برنامه‌ای برای انجام اصلاحات در مناطق ارمنی نشین عثمانی تدوین کرد و به دولت عثمانی ارایه نمود. در واقع، هدف این برنامه محدود کردن دخالت یک جانبه روسیه در امور ارمنیان بود. در همان حال، روسیه نیز سیاست روسی کردن ماوراء قفقاز را آغاز می‌نمود و آشکارا با ایجاد منطقه‌ای که ((ارمنیان آنجا از امتیازات خاصی بهره مند باشند)) مخالفت می‌کرد. غیر از آن، دیپلماسی روسیه پس از شکست در مسئله بلغارها، که گرچه آزادی خود را به یاری ارتش روسیه بدست آورده بودند اما نمی‌خواستند وابسته به آنها باشند، از زبان وزیر خارجه خود لوبانوف-روستوفسکی اعلام نمود که اجازه نخواهد داد یک ((بلغارستان جدید)) (یعنی ارمنستان) ایجاد شود. سیاست ضد ارمنی دولت تزاری با شتاب هر چه بیشتر در آغاز سده ۲۰ میلادی با نادیده گرفتن حقوق ملی و حیثیت ارمنیان و تصاحب دارایی و اموال کلیسای ارمنی در سال ۱۹۰۳ آشکارتر گشت. ارمنیان در پاسخ به آن در برابر تجاوز دولت تزار به پا خاستند و دولت به ناچار آن قانون را از میان برداشت.

سیاست ضد ارمنی روسیه تزاری، رهبران سیاسی و اجتماعی ارمنی، بویژه حزب دانشکسوتیون، را واداشت تا در انقلاب سراسری ترک‌های جوان به دنبال تکیه گاهی برای خود باشند. در سال ۱۹۰۷م. همایشی از همه نیروهای مخالف سلطان در پاریس برگزار گردید و برنامه‌ای در جهت انجام انقلاب دولتی در عثمانی طرح گردید. مسئله ارمنی پس از انقلاب ۱۹۰۸ ترک‌های جوان، وارد مرحله نوینی گردید و ارمنیان تابع عثمانی رسیدن به آرمان‌های خود را در گرو انجام اصلاحات دولتی در عثمانی می‌دیدند. اما دیری نپایید که امید آنها بدل به یاس گردید. در سال ۱۹۰۹م با تحریک دولت ترک‌های جوان بیش از سی هزار ارمنی ساکن آدانای و حومه آن قتل عام شدند. پس از رویدادهای آدانای، سران ارمنی موضع خود را تغییر دادند و بار دیگر به سوی روسیه، که در آستانه جنگ برای به دست آوردن اعتماد ارمنیان کوشش داشت، جهت گیری نمودند. ارمنیان، که به گفته میلیکوف، رهبر حزب کادت روسیه، ((در تقاطع راه‌های روسیه و عثمانی نشسته بودند)) از اهمیت سیاسی بیشتری برخوردار می‌شدند. روسیه با آغاز جنگ بالکان (۱۳-۱۹۱۲م) پشتیبانی از ((ارمنیان ستم‌دیده)) را به عهده گرفت. پس از دو سال کشمکش دیپلماتیک میان سفیران شش دولت اروپایی در استامبول، روسیه موفق شد عثمانی را وادار به پذیرش طرح جدید اصلاحات کند. بر اساس این طرح، ارمنیان عثمانی از خودمختاری وسیعی در زمینه‌های اداری، زبان، خدمت نظام و غیره بهره مند می‌شدند و دولت‌های بزرگ اروپایی، و بیش از همه روسیه، نظارت بر اجرای اصلاحات را بر عهده می‌گرفتند. اما این طرح با آغاز جنگ جهانی نخست غیر قابل اجرا گشت. این طرح زمینه مساعدی بود تا ترک‌ها از موضع روسیه در مورد ((پشتیبانی از ارمنیان)) به خشم آیند و سیاست دیرین خود مبنی بر کشتار ارمنیان را به اجرا گذارند. عثمانی در جنگ جهانی نخست در کنار آلمان وارد جنگ شد و این باعث گردید که سیاست روسیه در قبال مسئله ارمنی به مرحله نوینی پای نهد. عملیات نظامی در جبهه قفقاز از دسامبر ۱۹۱۴ با هجوم قشون عثمانی در راستای قارص آغاز شد. اما روس‌ها بزودی پیشروی آنها را سد کرده دست به حمله متقابل زدند و در پی چند عملیات موفق در سال‌های ۱۶-۱۹۱۴ به نزدیکی موصل و سیبستیا رسیدند (۱۹۱۷م). آنها بخش بزرگ ارمنستان غربی را تصرف کردند، اما آن زمانی بود که دیگر اثری از ارمنیان در آنجا دیده نمی‌شد. سرکردگان ترک با آغاز جنگ جهانی، همه ساکنان ارمنی را نابود کرده و یا وادار به کوچ اجباری نموده بودند.

رهبران سیاسی- اجتماعی ارمنیان روسیه امیدوار بودند که روس‌ها بتوانند ارمنستان غربی را آزاد کنند و یک دولت مستقل ارمنی ایجاد نمایند. اما این امیدها بزودی بر باد رفت، زیرا دولت تزاری چنین تمایلی نشان نداد. فرماندهی ارتش روس با تصرف بخشی از ارمنستان غربی مناسب دید تا در آنجا فرمانداری نظامی واحدی ایجاد کند. در دوره نخست جنگ، چندین فرمانداری نظامی تشکیل گردید، به گونه‌ای که سران آن تابع فرماندهان ارتش قفقاز مستقر در آن ناحیه بودند. روسیه در آغاز سال ۱۹۱۶ هیاتی ویژه تشکیل داد تا اساسنامه‌ای برای اداره مناطقی که در طول جنگ از عثمانی تصرف کرده بود تنظیم کنند. در ۵ ژوئن ۱۹۱۶، آن اساسنامه به تصویب تزار رسید و مطابق آن یک فرمانداری نظامی تشکیل گردید. در عنوان این فرمانداری کل هیچ نامی از ارمنستان غربی دیده نمی‌شد. این گویای آن است که دولت تزاری هیچگاه قصد دادن خودمختاری به ارمنیان را نداشته است. اگر این فرمانداری کل در دست روسیه باقی می‌ماند، تبدیل به استانی ساده در قلمرو روسیه می‌گردید. مقصود واقعی دولت تزاری در قبال ارمنستان غربی زمانی آشکار گردید که آنها دست به استعمار آن منطقه زدند.

نوروز ایران

شادروان دکتر محمد معین

جشن سال نو نزد آریاییان

این جشن در اصل یکی از دو جشن بزرگ بود: آریاییان در اعصار باستانی دو فصل گرما و سرما داشتند (طبقه بندی سال به چهار فصل بعدها پیدا شد). در هر یک از این دو فصل جشنی بر پا می داشتند که هر دو آغاز سال نو بشمار می رفته: نخست جشنی که به هنگام آغاز فصل گرما- یعنی وقتی که گله ها را از آغلها به چمنهای سبز و خرم می کشانیدند و از دیدن چهره دلارای خورشید شاد و خرم می شدند- و دیگر در آغاز فصل سرما که گله را به آغل کشانیده توشه روزگار سرما را تهیه می دیدند.

نوروز و مهرگان

از یک طرف می بینیم که در عهد بسیار کهن، سال از اول تابستان (انقلاب صیفی) و با ماه تیر آغاز می شده، و دلیل آن لغت «میدیاپری» است که اسم گاهنبار پنجم از شش گاهنبار سال است. این جشن در حوالی انقلاب شتوی بر پا می شده و معنی لغوی آن نیمه سال است. از بیان بندهشن پهلوی چنین بر می آید که «میدیاپری» در اصل در حوالی انقلاب شتوی و بنسبترین اول سال در حوالی انقلاب صیفی و مطابق «میدیری شم» بوده است. از سوی دیگر در می یابیم که در زمانی سال با اول تابستان شروع می شده ولی نه با تیر ماه، بلکه با فروردین ماه. بیرونی اول سال ایرانیان را در فروردین و در انقلاب صیفی می داند، و اعیاد خوارزمی نیز مؤید این مدعاست. مسعودی در التنبیه و الاشراف گوید: آغاز سال ایرانیان در اول تابستان و مهرگان در آغاز فصل زمستان بوده است. در نوروزنامه منسوب به خیام آمده: «فروردین آن روز آفتاب به اول سرطان قرار کرد و جشن کرد.» در کتاب التاج منسوب به جاحظ آمده: «نوروز و مهرگان دو فصل سال هستند: مهرگان دخول زمستان و فصل سرماست و نوروز اذن دخول فصل گرماست.»

هنگام جشن

قرائنی در دست است که می رساند این جشن در عهد قدیم، یعنی به هنگام تدوین بخش کهن اوستا نیز در آغاز برج حمل یعنی اول بهار بر پا می شده، و شاید به نحوی که اکنون بر ما معلوم نیست، آنرا در اول برج مزبور ثابت نگاه می داشتند. چنانکه از تواریخ بر می آید، در عهد ساسانیان نوروز- یعنی روز اول سال ایرانی و نخستین روز فروردین ماه در اول فصل بهار نبود بلکه مانند عید فطر و عید اضحی در میان مسلمانان، آنهم در فصول می گشت.

در سال یازدهم هجرت که مبدأ تاریخ یزدگردی و مصادف با جلوس یزدگرد پسر شهریار آخرین شاهنشاه ساسانی است، نوروز در شانزدهم حزیران رومی (ژوئن)- یعنی نزدیک به اول تابستان- بود، و از آن تاریخ به این طرف به تدریج هر چهار سال یکروز عقب تر ماند، تا در حدود سال ۳۹۲ هجری، نوروز به اول حمل رسید. در سال ۴۶۷ هجری نوروز در ۲۳ برج حوت- یعنی ۱۷ روز به پایان زمستان مانده- واقع بود. در این هنگام جلال الدین ملکشاه سلجوقی (۴۶۵-۴۸۵) ترتیب تقویم جدید جلالی را بنا نهاد و نوروز را در روز اول بهار- که موقع نجومی تحویل آفتاب به برج حمل است- قرار داده ثابت نگاهداشت، بدین طریق که قرار شد در هر چهار سال یک بار سال را ۳۶۶ روز محسوب دارند، و پس از تکرار این عمل هفت بار- یعنی پس از هفت مرتبه چهار سال (یا ۲۸ سال) بار هشتم بجای اینکه سال چهارم را ۳۶۶ روز حساب کنند، با سال پنجم (یعنی در واقع با سال سی و سوم از آغاز عمل) این معامله را بکنند، و بدین ترتیب رویهم رفته سال جلالی نزدیکترین سالهای دنیا بهسال شمسی حقیقی که ۳۶۵ روز و ۵ ساعت و ۴۸ دقیقه و ۶۴ ثانیه است، می باشد.

در داستانهای ملی

فردوسی که بدون شک مواد شاهنامه خود را مع الواسطه از خداینامک و دیگر کتب و رسایل پهلوی اتخاذ کرده، اندر پادشاهی جمشید گوید:

بفر کیانی یکی تخت ساخت که چون خواستی دیو برداشتی چو خورشید تابان میان هوا جهان انجمن شد بر تخت اوی بجمشید بر گوهر افشاندند سر سال نو هر مز فرودین بزرگان بشادی بیاراستند چنین روز فرخ از آن روزگار	چه مایه بدو گوهر اندر نشاخت ز هامون بگردون بر افراستی نشسته برو شاه فرمانروا فرو مانده از فرۀ بخت اوی مر آن روز را روز نو خواندند بر آسوده از رنج تن، دل ز کین می و حام و رامشگران خواستند بمانده از آن خسروان یادگار
---	--

وجه تسمیه

از همین داستان که بیرونی نیز آنرا نقل کرده نیک بر می آید که نوروز را به معنی «روز نو و تازه» یعنی روزی که سال نو بدان آغاز گردد، می دانستند. ابوریحان در التفهیم گوید: «از رسمهای پارسیان نوروز چیست؟ نخستین روز است از فروردین ماه، و زینجهت روز نو نام کردند، زیرا که پیشانی سال نو است.» در باره پیدایش نوروز افسانه های بسیار نقل شده که هر چند اساطیری است، اما از تواتر آن اخبار وجه تسمیه نوروز و همچنین قدمت انتساب آن به اعصار آریایی نیک آشکار می گردد.

نوروز عامه و نوروز خاصه

جشن نوروز فقط در روز اول فروردین ماه بر پا نمی شده، بلکه چندین روز دوام می یافته. ابوریحان در التفهیم، پس از ذکر نخستین روز فروردین نوشته: «و آنچه از پس اوست از پنج روز همه جشنهاست و ششم فروردین ماه نوروز بزرگ است، زیرا که خسروان بدان پنج روز حقایق حشم و گروهان بگزاردندی و حاجتها روا کردند. آنگاه بدین روز ششم خلوت کردند خاگانرا، و اعتقاد پارسیان اندر نوروز نخستین است که اول روزیست از فرنامه (زمانه) و بدو فلک آغازید گردید.» شهرمدان رازی در روضۀ المنجمین آرد: «نوروز بزرگ- آنچه حاجت

نامه فرهنگ ایران

بودند یعنی دهگانان و اهل آتشکده ها جلوس می کرد. در روز سوم از برای اسواران و موبدان بزرگ و روز چهارم از برای افراد خاندان و نزدیکان و خاصان خود. در روز پنجم برای پسر و نزدیکان خویش، و بهر یک از اینان در خود رتبت اکرام و انعام می نمود، و چون روز ششم فرا می رسید از ادای حقوق مردم فارغ می شد، و از این پس نوروز از آن خود او بود و دیگر کس جز ندیمان و اهل انس و شایستگان خلوت به نزد او نمی توانست برود. همچنین در ایام نوروز نواهایی خاص در خدمت پادشاه نواخته می شد که مختص همان ایام بود.

در بامداد نوروز مردم بیکدیگر آب می پاشیدند، و این رسم در قرنهای نخستین اسلامی نیز رایج بوده است. دیگر هدیه دادن شکر متداول بود. نویسندگان اسلامی برای علت این دو امر افسانه هایی چند نقل کرده اند که از ذکر آنها صرف نظر می شود. همچنین در شب نوروز آتش بر می افروختند و این رسم تا عهد عباسیان نیز ادامه یافت، و نخستین کسی که این رسم را نهاد هرمز ششجای پسر شاهپور پسر اردشیر بابکان است.

نوروز در عصر خلفا

دربارهای نخستین خلفای اسلام به نوروز اعتنایی نداشتند، ولی بعدها خلفای اموی برای افزودن درآمد خود، هدایای نوروز را او نو معمول داشتند. بنی امیه هدیه ای در عید نوروز بر مردم ایران تحمیل می کردند که در زمان معاویه مقدار آن به ۵ تا ۱۰ میلیون درهم بالغ می شد و امیران ایشان برای جلب منافع خود مردم را به اهداء تحف دعوت می کردند. اندکی بعد این رسم نیز از طرف خلفای مزبور به عنوان گران آمدن اهداء تحف بر مردم منسوخ گردید ولی در تمام این مدت ایرانیان مراسم جشن نوروز را بر پا می داشتند.

در نتیجه ظهور ابومسلم خراسانی و روی کار آمدن خلافت عباسی و نفوذ برمکیان و دیگر وزرای ایرانی و تشکیل سلسله طاهریان جشنهای ایران از نو رونق یافتند. گویندگان در باره آنها قصاید پرداختند و نویسندگان مانند حمزه بن حسن اصفهانی مؤلف "اشعار السائرة فی النبروز و المهرجان" آنها را مدون ساختند.

آثار و قرائتی که در دست است می رساند که پس از اسلام همواره جشن نوروز برپا می شده است و مراسم آن با تصرفات و تغییراتی از عهدی به عهد دیگر منتقل می گردیده است، تا عصر حاضر که آن بزرگترین جشن ملی ایرانیان محسوب می گردد.

مردم روا کردند و عطاهای فراوان دادندی، و چون این پنج روز بگذشتی بلهو کردن و باده خوردن مشغول شدند. پس این روز ازین سبب بزرگ کردند، و گفته اند که آن روزیست که جمشید مردم را بشارت دادی و به بیمرگی و تندرستی و آموزندگی، و گویند که هم اندرین روز بود که کیومرث... دیو را بکشت، و بسیار گونه گفته اند لکن چون درستی آن ندانم بدین اختصار شد.

برخی در ضمن شرح رسوم درباری، مدت این جشن را یک ماه نوشته اند، و گروهی پنج روز اول را نوروز عامه و بقیه را نوروز خاصه نامیده اند. بدیهی است اگر فی المثل در دربار شاهنشاهان ساسانی یک ماه جشن برپا می شده، این امر مستلزم آن نبود که همه مردم یک ماه تمام را جشن بگیرند، بلکه در پنج روز اول همگی جشن برپا می کردند. نوروز خاصه را "نوروز بزرگ" و "جشن بزرگ" و "نوروز ملک" هم خوانده اند.

در پنج روز اول فروردین حقهای حشم و لشکر را میگزاردند، و حاجت آنان روا می کردند و چون نوروز بزرگ می رسید، زندانیان را آزاد و مجرمان را عفو می نمودند و بعشرت می پرداختند. بنابر قول جاحظ در زمان جمشید و بگفتار بیرونی پس از وی و بنظر محققان معاصر بهنگام شاهنشاهی ساسانیان، فرودین ماه بخش بخش تقسیم می شده که پنج روز و اولی را شاهنشاه باشراف و پنج روز دوم را ببخشش اموال و دریافت هدیه های نوروز و پنجه سوم را بخدم خود و چهارم را بخواص خویش و پنجم را بلشکریان و ششم را برعایا اختصاص می داد. نخستین پادشاهی که دو قسمت نوروز عامه و خاصه با بهم پیوست و همه ایام مابین آنرا جشن گرفت، هرمز پسر شاهپور بود.

نوروز در ایران پیش از اسلام

از آنچه گفته شد، آشکار گردید که نوروز از مراسم بسیار کهن ایرانیان آریایی است. اگر چه در اوستا از نوروز نامی نیست، ولی برخی از کتابهای دینی پهلوی از نوروز و مراسم ایرانیان باستان یاد کرده اند.

بطور کلی از مراسم نوروز در دربار شاهنشاهان هخامنشی و اشکانی اطلاعات دقیقی در دست نیست، و بعکس از عصر ساسانی اطلاعات گرانها موجود است که خلاصه آنها در ذیل نقل می شود:

در بامداد نوروز شاهنشاه جامه ای که معمولاً "از برد یمانی بود، بر تن می کرد و زینت بر خود استوار می فرمود و به تنهایی در دربار حاضر می شد و شخصی که قدم او را بفال نیک میگرفتند بر شاه داخل می شد.

مالیاتهای کشوری در روزگار ساسانیان در نوروز افتتاح می شد و یکی از جهات اصلاح تقویم و کیسه قرار دادن سالهای پارسی بتوسط المتوکل علی الله و المعتمد بالله همین امر بود.

در هر یک از ایام نوروز پادشاه بازی سپید پرواز می داد، و از چیزهایی که شاهنشاهان در نوروز به خوردن آن تبرک می جستند اندکی شیر تازه و خالص و پنیر نو بود، و در هر نوروزی برای پادشاه با کوزه ای آهنین یا سیمین آب برداشته می شد. در گردن این کوزه قلابه ای قرار می دادند از یاقوتهای سبز که در زنجیری زرین گذاشته و بر آن مهره های زبرجدین کشیده بودند. این آب را دختران دوشیزه از زیر آسیابها برمی داشتند. جاحظ پس از این قول نوشته که چون نوروز بشنبه می افتاد، پادشاه می فرمود که از رئیس یهودیان چهار هزار درهم بستانند و کسی سبب این کار را نمی دانست جز اینکه این رسم بین ملوک جاری شده و مانند جزیه گردیده بود.

بیست و پنج روز پیش از نوروز در صحن دارالملک دوازده ستون از خشت خام بر پا می شد که بر ستونی گندم و بر ستونی جو و بر ستونی برنج و بر ستونی باقلی و بر ستونی کاجیله و بر ستونی ارزن و بر ستونی ذرت و بر ستونی لوبیا و بر ستونی نخود و بر ستونی کنجد و بر ستونی ماش می کاشتند، و اینها را نمی چیدند مگر بغنا و ترنم و لهو. در ششمین روز نوروز این جنوب را می کردند و میمنت را در مجلس می پراکندند، و تا روز مهر از ماه فروردین (۱۶ فروردین) آنرا جمع نمی کردند. این جنوب را برای تفاؤل می کاشتند و گمان می کردند که هر یک از آنها که نیکوتر و بارورتر شد، محصولش در آن سال فراوان خواهد بود، و شاهنشاه بنظر کردن در جو بوژه تبرک میجست.

شاه در این روزها بار عام می داد، و ترتیب آنرا به طرق گوناگون نوشته اند: ابوریحان گوید که آیین پادشاهان ساسان در پنج روز اول فروردین (نوروز عامه) چنین بود که شاه بروز اول نوروز ابتدا می کرد و عامه را از جلوس خویش برای ایشان و احسان بدانان می آگاهانید. در روز دوم برای کسانی که از عامه رفیع تر

ماه های ایرانی

شادروان استاد ابراهیم پورداود

۱- بهار

از یازدهم فروردین ماه ۱۳۰۴ هجری شمسی ماههای دوازده ماه دیگر باره در ایران فارسی گردید و سال هجری قمری بسال هجری شمسی تبدیل یافت. بجای محرم و صفر و ربیع و جز آن، فروردین و اردیبهشت خرداد گفتند.

در روزگار داریوش بزرگ هخامنشی (۴۸۵-۵۲۱ پیش از میلاد) تقویم دینی مزدیسنا در ایران زمین رواج گرفت و ماههای زرتشتی جانشین ماههای فرس هخامنشی گردید. اینچنین بود تا استیلای عرب و نفوذ تقویم اسلامی، اما نامهای فارسی دوازده ماه یکسره از یادها نرفته بود، در ادبیات ما بکار می رفت و در تقویمها نوشته می شد و بویژه در بسیاری از جاهای ایران مانند پارینه در سر زبانهای کشاورزان بود چنانکه در خوانسار و مازندران و جز آن، نویسندگان ایرانی و عرب قرون پیش هر یک معانی از برای این ماهها نوشته اند و برخی از هم میهنان ما در این سالهای اخیر معانی بیش از پیش شگفت آتیز از برای آنها پنداشته اند این مقاله در بیان معانی این دوازده ماه است معانی این ماههای زرتشتی از برای کسیکه اندک آشنایی با مزدیسنا و نامه مینوی اوستا دارد روشن است. با اندک آشنایی بفقہ اللغه و زبانشناسی هر گونه شبهه در باره این معانی از میان برداشته می شود.

پیرامون معنی شگفت آمیزی گشتن و از برای هر لغت ریشه و بنی خنده آور جستن در این چند سال اخیر میان ما رواج گرفته اگر اتفاقاً واژه ای یا جریزی از آن با یک واژه دیگر فارسی شابهتی داشته باشد همان را اساس قرار می دهند مثلاً خرداد را از ریشه خوردن می پندارند و مرداد (امرداد) را بگیاه مورد می پیوندند؛ اگر کلمه ای در فارسی از این قبیل نیافتند، بحدس نادرست خود متوسل می شوند. چنانکه نویسنده فرهنگ انجمن آرای ناصری "آرد" را در اردیبهشت و اردشیر بمعنی خشم و غضب گرفته است غافل از اینکه از برای یافتن بنیاد لغات قومی باید بزبان پیشین آن قوم پرداخت و تحول زبان و لغت را در طی قرون گذشته در نظر داشت، هیچیک از واژه هایی که امروزه در فارسی داریم در قدیم چنین هیئت و تلفظی نداشته، نه خرداد و امرداد به هیئت باستانی خود بما رسیده و نه خوردن و مورد.

۱) فروردین: فرور یا فرورد از یک واژه فرس هخامنشی بما رسیده است. این واژه در یک نام خاص در سنگ نشسته بهستان (کتیبه بیستون) بجا مانده، داریوش بزرگ یکی از هموردان خود را بنام فرورتی Faravarti یاد کرده است، دومین پادشاه ماد نیز فرورتی نام داشته پدر دیوکو سر سلسله پادشاه ماد که در سال ۷۱۳ پیش از میلاد در مغرب ایران بنای شهریاری گذاشت و همدان را پایتخت خود ساخت نیز چنین خواننده می شده و هرودت آنانرا Phraortes و Deiokes یاد کرده است. فرورتی برابر است با واژه اوستایی فروشی Fravashi که در پهلوی فروهر Faravahr شده است. فروشی در اوستا یکی از نیروهای نهنای (قوای باطنی) است که پس از در گذشت آدمی باروان و دین (وجدان) از تن جدا گشته بسوی جهان مینوی گراید.

اما در آغاز هر سال برای سرکشی خان و مان دیرین خود فرود آید و در هنگامه شبانه روز بروی زمین بسر برد. و بمناسبت فرود آمدن فرورهای نیاکان؛ هنگام نوروز را فروردین خوانده اند.

فرورتی (فروشی) یا فرور(فرورد) از دو جزء ترکیب یافته است: نخست از فر fra یا فرا fra که به معنی پیش است، در اوستا و فرس هخامنشی بسیار آمده و در سر یکدسته از واژه های فارسی بجا مانده چون فرزانه و فرمان و فرارقتن و فراخواندن و جز آن. در سانسکریت پر Pra و در لاتین پروو Pro و در زبانهای کنونی اروپا به هیئتهای مختلف موجود است. دوم از ریشه مصدر و Var که بمعنی پوشاندن و نگهداری کردن و پناه بخشیدن است. آنچنان که در اوستا آمده فروشی(فرورتی) نیرویی است که اهورامزدا برای نگهداری آفریدگان نیک ایزدی از آسمان فرو فرستاد و نیرویی است که سراسر آفرینش نیک از پرتو آن پایدار است. پیش از آنکه اهورامزدا جهان خاکی را بیافریند، فرورد هر یک از آفریدگان نیک این گیتی را در جهان مینوی زرین بیافریند و هر یک را بنوبه خود از برای نگهداری آن آفریده جهان خاکی فرو می فرستد و پس از فنا و زوال آن آفریده، فرورد آن دیگر باره بسوی آسمان گراید و بهمان پاکی و تقدس ازلی بماند اما چنانکه گفتیم هیچ وقت کسی را که به وی تعلق داشت فراموش نمی کند و هر سال یکبار بدین وی می آید و آن هنگام جشن فروردین است یا روزهایی که از برای فرود آمدن فرورهای نیاکان و پاکان و پارسایان اختصاص یافته است.

اما هیئت واژه فروردین: در اوستا چنانکه در فرس هخامنشی و سانسکریت، هشت حالت (casus) موجود است، یکی از آنها حالت اضافه است، واژه فروردین به هیئت همین حالت در جمع تأیید که در اوستا بسار آمده، به ما رسیده است و همیشه با واژه اشاون ashavan (اشتون ashaon) آمده مانند: فروردهای پاکان، فروردهای نیرومند پارسایان چنانکه دیده می شود از واژه فروردین واژه مضاف الیه آن که پاکان باشد افتاده است و نظیر آن واژه "بهشت" است که بزودی خواهیم دید موصوف این صفت عالی در فارسی افتاده است. بنابراین "ین" در واژه فروردین علامت صفت نیست مثل زرین و چوبین و مسین.

۲) اردیبهشت: نام دومین ماه نیز از دو واژه ترکیب یافته: نخست از ارتا arta (= آرت areta= یرتا ereta) در سانسکریت رتا rta برابر است با واژه اوستایی آرت اشā یعنی دَرستی و راستی و پاکی و پارسایی و تقدس و همین واژه است که در اردشیر واردوان دیده می شود. دوم از صفت عالی و هیئت vahishta یعنی بهترین راستی با بهترین پاکی و تقدس در اوستا آرت اشā با صفت ونگهو vangun یا با صفت عالی و هیئت بسیار آمده است، ونگهو همان است که در فارسی وه (= به) شده است و صفت عالی همین واژه است که در فارسی بهشت شده است چه تبدیل و او اوستایی و فرس هخامنشی به باء در فارسی بسیار است از آنهاست وافر vafra= برف، و آت vata= باد، ونا vana= بن(درخت) و جز آن.

همچنین در فارسی این دو حرف به همدیگر تبدیل یم شود چون بزغ (=وزغ)؛ بان(هوان) (پشتیوان) و جز آن. و هیئت جدا گانه نیز در فارسی بجا مانده و آن واژه بهشت است به معنی فردوس اما از این صفت عالی موصوفش در فارسی افتاده است، این موصوف انگهو anghu بوده به معنی هستی، بود، زندگی، جهان، در اوستا به این موصوف و صفت و هیئت بسیار بر می خوریم و به معنی بهشت گرفته شده یا، بهترین هستی و بهترین جهان، در واژه دوزخ "انگهو" در فارسی بجای مانده است. و در اوستا دوژنگهو dujanghu مرکب است از دوژ و انگهو یعنی هستی بد، زندگی زشت، دوژ یا دوش dush به معنی دشوار (=دشخوار) دشنام، دژخیم (بدنهاد، بدسرشت، بدخلق).

گذشته از واژه بهشت که به همان هیئت صفت عالی فرس هخامنشی و اوستا برای ما به یادگار مانده واژه مهست هم در شاهنامه چند بار بکار رفته: نخستین سرنامه بود از مهست شهنشاه کسرای یزدان پرست

مهست در اوستا مسیشت masishta صفت عالی مس mas(=مه) می باشد یعنی مهترین، چنانکه دیده می شود هر دو جزء نام دومین ماه یعنی اردیبهشت، در فارسی بجا مانده و نظر به اسامی که با جزء ارد ترکیب یافته چون اردشیر و اردوان و اردلان و اردبیل باید حرف اول آن مفتوح باشد نه مضموم.

اردیبهشت (آش و هیشت asha-vahishta) که نگهبانی دومین ماه سپرده باوست یکی از امشاسپندان یا مهین فرشتگان (archange) دین زرتشتی است. پنج ماه دیگر از سال که خرداد و امرداد و شهریور و بهمن و اسفند باشد نیز به نام امشاسپندان خوانده شده است.

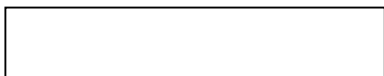
اردیبهشت در جهان مینوی نماینده پاکی و تقدس و قانون ایزدی اهور امزداست و در جهان خاکی نگهبانی آتش سپرده به اوست.

۳) خرداد: یکی از امشاسپندان و غالباً با امشاسپند امرداد یکجا در اوستا آمده است خرداد نماینده رسائی و کمال اهورامزداست و در این گیتی به نگهبانی آب گماشته شده است. از واژه خرداد مانند نامهای امشاسپندان و ایزدان دیگر گاهی در اوستا معنی آن که رسائی و کمال است اراده می شود و اهی نام مخصوص یکی از مهین فرشتگان است. این واژه از دو جزء ترکیب یافته نخست هئورَو Haurva که جداگانه در اوستا بسیار آمده و صفت است به معنی رسا، همه، درست (تمام، کامل) در فرس هخامنشی هروو Haruva همان است که رد فارسی "هر" شده مانند هر چیز، هر کس در سنگ نشسته بهستان (کتیبه بیستون) فرهروم Far Haravam که از همین واژه است یعنی رویهم، فراهم. د سانسکریت سرو sarva. در گزارش پهلوی اوستا (=زند) هر جا که هئورَو haurva آمده رد پهلوی به هماک (=همه) گردانیده شده است.

اما جزء دوم که داد باشد ربطی ندارد با دات data که در فرس هخامنشی و اوستا به معنی قانون است و رد فارسی داد گردیده و به معنی عدالت گرفته شده چنانکه رد واژه داد گردیده می شود، همچنین پیوستگی ندارد با دات data دیگر که اسم مفعول da می باشد و رد فرس هخامنشی و اوستا به معنی دادن و آفریدن و بخشیدن است و رد فارسی نیز داد شده چنانکه رد بغداد (بغداد) و خدا داد. داد در جزء دوم خرداد در اوستا tat می باشد و همین جزء در امرداد هم دیده می شود. در خود اوستا خرداد و امرداد هئورواتات Haurvatat و امرتات Ameretat آمده است، تات جداگانه مورد استعمال ندارد، جزئی (Suffixe) است که به انجام برخی از واژه ها پیوسته، می رساند که آن واژه اسم مجرد و مؤنث است چنانکه در ارشتات arshatat (=راستی و درستی) درواتات drvatat (=درستی). اوپرتات uparatat (=برتری) و جز آن.

کاربرد نام های ارمنی در جهان

۲۷. آرمینیا- اولین قهوه خانه در فرانسه که شخصی ارمنی بنام هاروتیون در شهر ماریس تأسیس کرد (۱۶۵۴م).
۲۸. آرمینیا- میدانی در شهر مونت ویدئو پایتخت اوروگوئه.
۲۹. آرمینیا- نام نوعی قهوه در کلمبیا (آمریکای جنوبی) یکی از مراکز قهوه در جهان.
۳۰. آرمینیا- مناطقی به این نام در جمهوری های هندوراس و السالوادور (آمریکای مرکزی).
۳۱. آرمینیا- شهری در جمهوری کلمبیا در آمریکا جنوبی. شهر در ارتفاع ۱۵۰۰ متری از سطح دریا در دامنه های زیبای رشته کوه آندرا قرار دارد. شهر توسط گروهی از مهاجرت ارمنی در سده ۱۹ بنا شده است و در سال ۱۹۷۵، ۷۰ هزار نفر جمعیت داشت که اکثریت آنها را خارجیان تشکیل می دادند. در سال ۱۹۷۶، شرکت کشتیرانی کلمبیا یک کشتی بخار بنام این شهر "آرمینیا" نامگذاری نمود.
۳۲. هایاستان- یکی از خیابان های اصلی شهر فلوریدا در آمریکا. خیابان دو بخش شمالی و جنوبی دارد که مغازه ها و مؤسسات بسیاری در آن واقع هستند که نام آنها نیز هایاستان است. در نیش تمام کوچه ها و خیابانهایی که این خیابان را قطع می کنند تابلویی روی میله نصب شده که نام این خیابان را بر خود دارند.
۳۳. هایاستان- خیابانی در شهر کازابلانکا در مراکش. یک نفر ارمنی مایل بود که در این شهر توریستی ساحلی اقیانوس اطلس شاهد نام ارمنی بر یکی از خیابانها باشد لذا با اهدای ۲۳۰۰ متر مربع زمین به دولت اجازه می یابد نام خیابانی را در حد فاصل خیابانهای الیمپ و پیر در کازابلانکا، بصورت هایاستان نامگذاری کند.
۳۴. هایاکاکان- پلی در شهر مدرس هندوستان در مسیر جاده ای که به طرف کوه تومای مقدس منتهی می شود. پلی در سال ۱۷۲۶ توسط شخصی بنام خواجه وسکان پتروس یکی از اهالی سابق جلفای قدیم احداث شده به پلی وسکان نیز معروف است. این پلی دارای ۳۰۰ متر طول و ۶ متر پهنا است. در دو سوی پلی مجسمه هایی قرار دارند. نوشته هایی به زبان های ارمنی، فارسی و لاتین نیز بدین شرح وجود دارند: "این پلی را خواجه وسکان پتروس فرزند پتروس در سال ۱۷۲۶م. بنا نمود".

سرکردگان دولت هیچگاه تمایلی به ایجاد شرایط برای بازگشت ارمنیان بومی به خانه های خود نداشتند و برعکس، بر آن بودند تا روس ها را در آنجا سکونت دهند. مبتکر این طرح کریوشین، وزیر کشاورزی روسیه بود. اما یودنیچ، فرمانده لشکر قفقاز، نیز معتقد بود که باید قزاق های کوبان و دن را در مناطق مرزی روسیه، یعنی آلاشگرد، دیادین و بایزید، جای دهند و کمربندی امنیتی برای روسیه ایجاد کنند. به همین سبب، حکومت تزاری به هر وسیله از بازگشت آوارگان ارمنی قفقاز به جاهای پیشین خود جلوگیری می نمود. با این همه، آنها موفق به این کار نشدند، زیرا در حالی که سعی می شد مردمان را از اعماق روسیه آورده در ارمنستان غربی جای دهند، کارهای سازندگی آنجا آغاز شده بود. می بایست زمین ها کشت شود، پس حاکمان به ناچار اجازه دادند تا آوارگان ارمنی به خانه های خود باز گردند. اما ارمنیان نمی توانستند زمین های پیشین خود را صاحب شوند، زیرا این زمین ها مایملک دولت روسیه اعلام شده بود. آنها تنها اجازه یافتند با پرداخت بهایی سنگین در زمین های خود کار کنند.

در طول جنگ دولت روسیه دست به اقداماتی دیگر زد تا اقتصاد ارمنستان غربی را در دست خود گیرد. خط آهن و راه های جدید ساخته شدند و نوسازی بندر ترابوزان آغاز شد.

انقلاب فوریه روسیه در ۱۹۱۷ همه طرح های استعماری را نقش بر آب کرد.

- در کشورهای مختلف جهان نام هایی در ارتباط با ارمنیان برای شهرها، روستاها، خیابانها، مناطق شهری، حومه ها، میدان ها، پلها، کوه ها و غیره وجود دارند که برخی از آنان را ارائه می کنیم:
۱. آرمنون (armenon)- شهری باستانی در استان تسالیای یونان. استرین مورخ نامی یونان این شهر را یکی از خاستگاه های ارمنیان دانسته است.
 ۲. آرمینیا (armenia)- شهری کوچک در آمریکای جنوبی. در دهه ۱۸۸۰ بنا شده است. در آغاز ولادو هولکوئین نام داشت. بنا به تصمیم شورای شهر در سال ۱۸۹۶ به یاد شهادت ۲۰۰ هزار ارمنی در ترکیه، نام آرمینیا بر آن نهاده شد.
 ۳. آرمینیا (armenia)- شهری کوچک در استان نیسیتا در ایالت ویسکانسین آمریکا.
 ۴. آرمینیانی (armiani)- شهری قدیمی در حوالی رودخانه اسمودریچ لهستان.
 ۵. آرمینی (armni)- شهر ارمنین نشین ریمینی (rimni) در ایتالیا در سده ۱۵ چنین نامیده می شد.
 ۶. آرمینو، آرمینیا، آرمینکو، آرمینخور، آرمینتیه، آرمینیا، آرمینوو، آرمینولویی، آرمیناوسی- نام چند روستا و زیستگاه در بلغارستان.
 ۷. آرمانول، آرمینیش، آرمین، آرمینی، آرمیاتکا، گورا آرمینولویی- زیستگاه های ارمنی نشین در رومانی.
 ۸. آراما (arama)- روستایی در ناحیه لاتاکیبای سوریه.
 ۹. بیت آرمینی (beyt-armeni)- روستای ارمنی در لبنان.
 ۱۰. آرمینیون (armenion)- روستایی در یونان.
 ۱۱. آرمینیسدی (armenisdi)- منطقه ارمنی نشین در شبه جزیره خالسدون.
 ۱۲. دیالو آرمینولوی، آرمینباش، آرمیناش- مناطق قدیمی ارمنی نشین در مجارستان.
 ۱۳. آرمینانسک (armyansk)- شهری در کریمه که توسط ارمنیان بنیانگذاری شده است.
 ۱۴. هایاکاکان (haykakan)- رشته کوهی در هند، در حوالی شهر کلکته.
 ۱۵. آرمینو (armeno)- ساحل جزیره سکیروس در دریای اژه.
 ۱۶. رودخانه ارمنی- رودخانه ای در بخش شمالی لوف.
 ۱۷. هایاکاکان- یکی از نواحی شهر بمبئی هندوستان.
 ۱۸. هایاستان- دو منطقه از شهر تبریز ایران.
 ۱۹. هایاکاکان- یکی از مناطق شهر وارنای بلغارستان.
 ۲۰. هایاشن- یکی از حومه های بیروت.
 ۲۱. هایاکاشن- یکی از مناطق ویلایی مازندران- نزدیکی محمودآباد.
 ۲۲. هایاکاکان- خیابان هایی در ناپل، ونیز، برلین، مسکو، ساراتف، شهر شومن در بلغارستان، لوف، مدرس، بمبئی، سنگاپور، شهر پلونند رد شبه جزیره مالایا، شهر نیشابور خراسان (در زمان قدیم).
 ۲۳. آرمینیا- میدانی در شهر بوئنوس آیرس آرژانتین.
 ۲۴. آرمینیا- خیابانی در شهر آلیا کراسیس آرژانتین، که ۲۶ فوریه ۱۹۶۷ افتتاح شده.
 ۲۵. آرمینیا- خط راه آهن در کلمبیا (آمریکای جنوبی).
 ۲۶. آرمینیا- آموزشگاه دولتی در شهر مونتویدئو (اوروگوئه).